

ADATOK PORVA POLOSKAFAUNÁJÁHOZ (HETEROPTERA) A 3. BIODIVERZITÁS NAP ALAPJÁN

KONDOROSY ELŐD

Pannon Egyetem Georgikon Kar Állattudományi Tanszék
H–8360 Keszthely Deák F. u. 16.
kon5575@ella.hu

KONDOROSY, E.: *True bugs (Heteroptera) of Porva in the Bakony Mountains (Hungary) grounded on Biodiversity Day*

Abstract: The author studied the Heteroptera fauna of a 2 km² territory near the village of Porva (Bakony Mountains, Central Transdanubia) during a Hungarian Biodiversity Day. The material (collected by several entomologists with different methods) contains 110 species, representing about 13 percent of Hungarian fauna. Among the collected species we found 7 rare ones, *Blepharidopterus diaphanus*, *Psallus anaemicus*, *betuleti*, *henschi*, *lucanicus*, *Kleidocerys privignus* and *Spathocera laticornis*.

Keywords: Biodiversity Day, Hungary, Porva, Bakony Mountains, Heteroptera

Bevezetés

Hazánkban a biodiverzitás kutatása – akárcsak számos más országban – pénz és szakemberek hiánya miatt meglehetősen lassan halad. Ezért különösen örvendetes minden olyan lépés, amely ennek fontosságára felhívja a figyelmet. Egyike a legfontosabb ilyen eseményeknek a Biodiverzitás Nap.

Magyarországon először 2006-ban került megrendezésre a Baranya megyei Gyűrűfűn (KOVÁCS 2009) a Magyar Biodiverzitás Nap, melynek során számos kutató egyszerre vesz részt egy 1 km²-es terület élővilágának felmérésében. 2008-ban ez az esemény a Bakony hegység közepén, Porva községtől északra történt. Ennek a vizsgálatnak a poloskafauna felmérését illető eredményeit tartalmazza ez a cikk. A Bakony hegység kutatása során több poloskacsalád faunisztikai eredményei megjelentek (HARMAT 1986a, 1986b, 1989, 1993, 2006, 2008). Ezek porvai adatokat is tartalmaznak, külön jelöléssel a cikkbe is bekerültek.

A cikkben szereplő külön nem jelölt fajok Porva faunájára újak.

Anyag és módszer

A vizsgált terület nagyjából gyertyános-kocsányos tölgyeseket foglal magában, de jelentős az égerligetek és kaszálórétek aránya is. Kis kiterjedésben más élőhelyeket is érint, így szárazabb és nedves cserjések, rétek, és vízfolyás is volt a kutatott területen. A vizsgálat 2008. május 30. és június 1. között történt.

A mintavételekben számos kutató részt vett, a gyűjtések során különböző módszereket alkalmazva: fűhálózás, fahálózás, vízhálózás, egyelés, kopogtatás, rostálás, rovarszívóval gyűjtés, talajcsapdázás, lámpázás.

A szerzón kívül kisebb-nagyobb poloskaanyagot gyűjtött kutatók, akiknek ezúton is szeretnék köszönetet mondani, névsorban a következők voltak:

Kutasi Csaba, Lőckös Andor, Orosz András, Podlussány Attila, Rozner György, Rozner István, Szinetár Csaba.

A fajok identifikálása zömmel a szerző, kisebb részben Harmat Bea érdeme.

Eredmények és értékelésük

A Biodiverzitás Nap alatt összesen 110 poloskafaj gyűlt össze, ez a korábbi publikált adatokkal 129-re emelkedik, ami a hazai 853 faj több mint 15 %-a.

A gyűjtött fajok rendszertani sorrendben az **1. táblázatban** láthatók. A 2. oszlopban a családokból és alrendekből előkerült/összes hazai fajsám látható, illetve a közlés forrása (BN: Biodiverzitás Nap, H (évszám): Harmat (irodalmi hivatkozás)).

1. táblázat: A 2008. évi Biodiverzitás Napon Porván gyűjtött poloskafajok (Heteroptera) jegyzéke

Taxon (ALREND, CSALÁD, faj)	Fajok száma/előkerülés
NEPOMORPHA	6/33
Nepidae	1/2
<i>Nepa cinerea</i> Linnaeus, 1758	BN
Corixidae	5/23
<i>Callicorixa praeusta</i> (Fieber, 1848)	BN
<i>Micronecta scholtzi</i> (Fieber, 1860)	BN
<i>Sigara falleni</i> (Fieber, 1848)	BN
<i>Sigara lateralis</i> (Leach, 1818)	BN
<i>Sigara striata</i> (Linnaeus, 1775)	BN
GERROMORPHA	1/21
Veliidae	1/6
<i>Velia saulii</i> Tamanini, 1947	BN
LEPTOPODOMORPHA	1/19
Saldidae	1/18
<i>Saldula melanoscela</i> (Fieber, 1859)	BN

CIMICOMORPHA**Tingidae**

<i>Lasiacantha hermani</i> (Vásárhelyi, 1977)	58/431
<i>Tingis auriculata</i> (Costa, 1843)	6/66
<i>Tingis cardui</i> (Linnaeus, 1758)	H (1986b)
<i>Tingis crispata</i> (Herrich-Schäffer, 1838)	BN, H (2006)
<i>Catoplatus horvathi</i> (Puton, 1879)	H (1986b, 2006)
<i>Dictyla echii</i> (Schrank, 1781)	BN

Miridae

<i>Deraeocoris ventralis</i> Reuter, 1904	43/286
<i>Deraeocoris rutilus</i> (Herrich-Schäffer, 1839)	BN
<i>Deraeocoris trifasciatus</i> (Linnaeus, 1767)	BN
<i>Dicyphus constrictus</i> (Boheman, 1852)	BN
<i>Acetropis carinata</i> (Herrich-Schäffer, 1842)	BN
<i>Acetropis longirostris</i> (Puton, 1875)	BN
<i>Leptopterna dolabrata</i> (Linnaeus, 1758)	BN
<i>Stenodema laevigatum</i> (Linnaeus, 1758)	BN
<i>Notostira</i> sp.	BN
<i>Megaloceroea recticornis</i> (Geoffroy, 1785)	BN
<i>Trigonotylus caelestialium</i> (Kirkaldy, 1902)	BN
<i>Phytocoris dimidiatus</i> Kirschbaum, 1856	BN
<i>Adelphocoris lineolatus</i> (Goeze, 1778)	BN
<i>Mermitelocerus schmidtii</i> (Fieber, 1836)	BN
<i>Closterotomus fulvomaculatus</i> (De Geer, 1773)	BN
<i>Miris striatus</i> (Linnaeus, 1758)	BN
<i>Lygus rugulipennis</i> Poppius, 1911	BN
<i>Orthops kalmii</i> (Linnaeus, 1758)	BN
<i>Liocoris tripustulatus</i> (Fabricius, 1781)	BN
<i>Polymerus unifasciatus</i> (Fabricius, 1794)	BN
<i>Capsus ater</i> (Linnaeus, 1758)	BN
<i>Capsodes gothicus</i> (Linnaeus, 1758)	BN
<i>Orthocephalus vittipennis</i> (Herrich-Schäffer, 1835)	BN
<i>Heterocordylus tumidicornis</i> (Herrich-Schäffer, 1835)	BN
<i>Orthotylus marginalis</i> Reuter, 1884	BN
<i>Blepharidopterus diaphanus</i> (Kirschbaum, 1856)	BN
<i>Dryophilocoris flavoquadrimaculatus</i> (De Geer, 1773)	BN
<i>Macrotylus herrichi</i> Reuter, 1873	BN
<i>Plagiognathus chrysanthemi</i> (Wolff, 1804)	BN
<i>Chlamydatus pulicarius</i> (Fallén, 1807)	BN
<i>Criocoris nigripes</i> Fieber, 1861	BN
<i>Psallus (Apocremnus) betuleti</i> (Fallén, 1829)	BN
<i>Psallus (Phylidea) henschi</i> (Reuter, 1888)	BN
<i>Psallus (Hylopsallus) perrisi</i> (Mulsant, 1852)	BN
<i>Psallus (Hylopsallus) variabilis</i> (Fallén, 1829)	BN
<i>Psallus (s. str.) anaemicus</i> Seidenstücker, 1966	BN
<i>Psallus (s. str.) lucanicus</i> Wagner, 1968	BN
<i>Psallus (s. str.) varians</i> (Herrich-Schäffer, 1842)	BN

<i>Orthonotus rufifrons</i> (Fallén, 1807)	BN
<i>Phylus melanocephalus</i> (Linnaeus, 1767)	BN
<i>Icodema infuscatum</i> (Fieber, 1861)	BN
<i>Amblytylus nasutus</i> (Kirschbaum, 1856)	BN
<i>Hoplomachus thunbergi</i> (Fallén, 1807)	BN
Nabidae	4/16
<i>Nabis brevis</i> (Scholtz, 1846)	H (1993)
<i>Nabis rugosus</i> (Linnaeus, 1758)	BN
<i>Nabis punctatus</i> (Costa, 1843)	H (1993)
<i>Nabis pseudoferus</i> Remane, 1949	BN
Anthocoridae	2/34
<i>Temnostethus</i> (s. str.) <i>gracilis</i> Horváth, 1907	BN
<i>Anthocoris nemoralis</i> (Fabricius, 1794)	BN
Reduviidae	3/21
<i>Reduvius personatus</i> (Linnaeus, 1758)	BN
<i>Rhynocoris annulatus</i> (Linnaeus, 1758)	BN
<i>Rhynocoris iracundus</i> (Poda, 1761)	BN
PENTATOMOMORPHA	63/345
Aradidae	2/23
<i>Aradus betulae</i> (Linnaeus, 1758)	BN
<i>Aradus depressus</i> (Fabricius, 1794)	BN
Berytidae	1/16
<i>Berytinus clavipes</i> (Fabricius, 1775)	BN
Lygaeidae s. l.	17/138
<i>Spilostethus saxatilis</i> (Scopoli, 1763)	BN
<i>Nysius senecionis</i> (Schilling, 1829)	BN
<i>Kleidocerys privignus</i> (Horváth, 1894)	BN
<i>Cymus glandicolor</i> (Hahn, 1831)	BN
<i>Cymus aurescens</i> Distant, 1883	BN
<i>Cymus melanocephalus</i> Fieber, 1861	BN
<i>Ischnodemus sabuleti</i> (Fallén, 1829)	BN
<i>Geocoris erythrocephalus</i> (Lepeletier & Serville, 1825)	BN
<i>Platyplax salviae</i> (Schilling, 1829)	BN
<i>Metopoplax origani</i> (Kolenati, 1845)	BN
<i>Oxycarenus</i> (s. str.) <i>lavaterae</i> (Fabricius, 1787)	BN
<i>Drymus</i> (<i>Sylvadrymus</i>) <i>ryeii</i> Douglas & Scott, 1865	BN
<i>Megalonotus chiragra</i> (Fabricius, 1787)	BN
<i>Megalonotus sabulicola</i> (Thomson, 1870)	BN
<i>Peritrechus geniculatus</i> (Hahn, 1831)	BN
<i>Peritrechus gracilicornis</i> (Puton, 1877)	BN
<i>Xanthochilus quadratus</i> (Fabricius, 1798)	BN
Pyrrhocoridae	1/2
<i>Pyrrhocoris apterus</i> (Linnaeus, 1758)	BN, H (1993)
Coreidae	6/24
<i>Syromastes rhombeus</i> (Linnaeus, 1767)	BN
<i>Coreus marginatus</i> (Linnaeus, 1758)	BN, H (1986)

<i>Spathocera laticornis</i> (Schilling, 1829)	BN
<i>Ulmicola spinipes</i> (Fallén, 1807)	BN
<i>Coriomeris denticulatus</i> (Scopoli, 1763)	BN, H (1986)
<i>Ceraleptus gracilicornis</i> (Herrich-Schäffer, 1835)	BN, H (1986)
Rhopalidae	8/16
<i>Corizus hyoscyami</i> (Linnaeus, 1758)	H (1989)
<i>Rhopalus parumpunctatus</i> (Schilling, 1817)	BN, H (1989)
<i>Rhopalus subrufus</i> (Gmelin, 1788)	H (1989)
<i>Rhopalus conspersus</i> (Fieber, 1836)	H (1989)
<i>Rhopalus distinctus</i> (Signoret, 1859)	H (1989)
<i>Stictopleurus punctatonervosus</i> (Goeze, 1778)	BN, H (1989)
<i>Stictopleurus abutilon</i> (Rossi, 1790)	H (1989)
<i>Stictopleurus crassicornis</i> (Linnaeus, 1758)	H (1989)
Stenocephalidae	1/3
<i>Dicranocephalus albipes</i> (Fabricius, 1781)	H (1989)
Plataspidae	1/2
<i>Coptosoma scutellatum</i> (Geoffroy, 1785)	BN
Cydnidae	3/20
<i>Legnotus limbosus</i> (Geoffroy, 1785)	BN
<i>Sehirus luctuosus</i> Mulsant et Rey, 1866	BN
<i>Tritomegas sexmaculatus</i> (Rambur, 1839)	BN
Scutelleridae	2/14
<i>Eurygaster maura</i> (Linnaeus, 1758)	BN
<i>Eurygaster testudinaria</i> (Geoffroy, 1785)	BN
Pentatomidae	21/67
<i>Graphosoma lineatum</i> (Linnaeus, 1758)	BN, H (2008)
<i>Podops inuncta</i> (Fabricius, 1775)	H (2008)
<i>Sciocoris homalonotus</i> Fieber, 1851	BN
<i>Aelia acuminata</i> (Linnaeus, 1758)	BN, H (2008)
<i>Aelia rostrata</i> Boheman, 1852	BN
<i>Neottiglossa leporina</i> (Herrich-Schäffer, 1830)	BN, H (2008)
<i>Eysarcoris venustissimus</i> (Schränk, 1776)	BN, H (2008)
<i>Eysarcoris aeneus</i> (Scopoli, 1763)	BN, H (2008)
<i>Rubiconia intermedia</i> (Wolff, 1811)	BN
<i>Holcostethus strictus vernalis</i> (Wolff, 1804)	BN, H (2008)
<i>Palomena prasina</i> (Linnaeus, 1761)	BN, H (2008)
<i>Chlorochroa juniperina</i> (Linnaeus, 1758)	H (2008)
<i>Carpocoris fuscispinus</i> (Boheman, 1851)	H (2008)
<i>Carpocoris pudicus</i> (Poda, 1761)	H (2008)
<i>Carpocoris purpureipennis</i> (De Geer, 1773)	BN, H (2008)
<i>Dolycoris baccarum</i> (Linnaeus, 1758)	BN, H (2008)
<i>Piezodorus lituratus</i> (Fabricius, 1794)	BN
<i>Pentatoma rufipes</i> (Linnaeus, 1758)	BN, H (2008)
<i>Eurydema oleraceum</i> (Linnaeus, 1758)	BN, H (2008)
<i>Eurydema ornatum</i> (Linnaeus, 1758)	H (2008)
<i>Picromerus bidens</i> (Linnaeus, 1758)	H (2008)

Ritka vagy faunisztikai szempontból érdekes fajok

- Blepharidopterus diaphanus* (Kirschbaum, 1856) – Ez a fűzfajokon élő mezeipoloska a ritkább hazai fajok közé tartozik, a Fauna Regni Hungariae (HORVÁTH 1900) közli Tatáról, azóta a Kiskunságból (AUKEMA 1990) publikálták. Keszthely környékén néhány évben elég nagy számban repült fénycsapdába.
- Psallus (Apocremnus) betuleti* (Fallén, 1829) – Nevének megfelelően nyírhez kötődő apró mezeipoloska, a Fauna Regni Hungariae (HORVÁTH 1900) budapesti adatán kívül csak a Keszthelyi-hegységből ismert publikálatlan előfordulása.
- Psallus (Phylidea) henschi* (Reuter, 1888) – Ezt a tölgyön élő kis fekete mezeipoloskát mindössze néhány éve mutattuk ki hazánkból (KONDOROSY 2005), Porva a második hazai lelőhelye.
- Psallus (s. str.) anaemicus* Seidenstücker, 1966 – Akárcsak a legtöbb most gyűjtött *Psallus* faj, ez is tölgyön él. Csak egy évtizede mutattuk ki hazánkból (KONDOROSY et FÖLDESSY 1998), azóta több újabb helyről előkerült. A következő fajnál leírtak erre is vonatkoznak.
- Psallus (s. str.) lucanicus* Wagner, 1968 – Ezt a mediterrán fajt is csak néhány éve ismerjük Magyarországról (KONDOROSY 2005), de ennek vagy friss betelepülése, vagy összetéveszthetősége az oka, mert újabb gyűjtésekben fénycsapdából többfelé is előkerült.
- Kleidocerys privignus* (Horváth, 1894) – AUKEMA (1990) találta meg a Kiskunságban. Ritka faj, vagy lehet, hogy a célzott gyűjtések hiányoznak, hiszen csak égeren él. Igaz, hogy többszöri égeren való gyűjtés ellenére csak a Keszthelyi-hegység egy helyén találtam meg.
- Oxycarenus (s. str.) lavaterae* (Fabricius, 1787) – Az utóbbi évtizedek egyik friss betelepülője (KONDOROSY 1995), özönfajnak is tekinthetjük, hiszen hárson és mályvaféléken néhol tömegesen megtalálható. Korábban az Adriai-tenger partvidékénél nem hatolt északra. Hazai megjelenése a klímaváltozás egyik bizonyítéka.
- Spathocera laticornis* (Schilling, 1829) – Hazánkban a ritkább karimáspoloskák közé tartozik, homokos talajon szóróványosan többfelé előfordul (VÁSÁRHELYI 1983).

A Biodiverzitás Nap tulajdonképpen két gyűjtési nap (péntek déltől vasárnap délig) volt. Az ezalatt előkerült több mint 100 faj jó eredménynek számít azzal együtt, hogy kisebb-nagyobb mértékben több gyűjtő vett részt a munkában. Ez jelzi, hogy a terület (akárcsak a három Biodiverzitás Napon is kutatott Gyűrűfű) (KONDOROSY 2009) magas diverzitású. Ez nem jelenti azt, hogy a vizsgált terület kiemelkedő lenne a Bakony hegységben, ahol számos hasonló, vagy akár fajokban gazdagabb terület található.

Az egyetlen időpontból következően számos fajjal nem találkozhattunk, amelyek más időpontban vannak imágó vagy akár lárvastádiumban. Ezt mutatja pl. a *Psallus* nem több fajának előfordulása is, hiszen pl. Gyűrűfűn a három időpontban sem került elő kettőnél több faj. Másrésztől számos olyan közönséges poloskafajt nem találtunk meg, amelynek az adott időpontban ott kellett lennie, tehát még nagyobb ráfordítással, egyes (táp)növények célzott vizsgálatával a fajszám még jelentősen növelhető lett volna.

Irodalom

- AUKEMA, B. (1990): Additional data on the Heteroptera fauna of the Kiskunság National Park – *Folia entomologica hungarica*, **51**: 5–16.
- HARMAT, B. (1986a): A Bakony hegység karimáspoloska faunájának alapvetése (Heteroptera: Coreidae) – *Folia Musei Historico-naturalis Bakonyiensis* **5**: 7–13.
- HARMAT, B. (1986b): Ritkábban előforduló poloskafajok a Bakonyból (Heteroptera) – *Folia Musei Historico-naturalis Bakonyiensis* **5**: 13–16.
- HARMAT, B. (1989): A Bakony hegység Alydidae, Rhopalidae és Stenocephalidae faunájának alapvetése (Heteroptera) – *Folia Musei Historico-naturalis Bakonyiensis* **8**: 11–18.
- HARMAT, B. (1993): A Bakony hegység Nabidae, Reduviidae és Pyrrhocoridae faunájának alapvetése (Heteroptera) **12**: 23–38
- HARMAT, B. (2006): A Bakony csipkéspoloska-faunájának alapvetése (Heteroptera: Tingidae) – *Folia Musei Historico-naturalis Bakonyiensis* **23**: 41–52.
- HARMAT, B. (2008): A Bakony hegység címerespoloska-faunájának alapvetése (Heteroptera: Pentatomidae) – *Folia Musei Historico-naturalis Bakonyiensis* **25**: 29–53.
- HORVÁTH, G. (1900): Ordo Hemiptera. In: *A Magyar Birodalom Állatvilága (Fauna Regni Hungariae) – A Királyi Magyar Természettudományi Társulat, Budapest*. 64 pp.
- KONDOROSY, E. (1995): Az *Oxycarenus lavaterae* bodobácsfaj (Heteroptera: Lygaeidae) hazai megjelenése – *Folia entomologica hungarica*, **56**: 237–238.
- KONDOROSY, E. (2005): New true bug species in the Hungarian fauna – *Folia entomologica hungarica*, **66**: 17–22.
- KONDOROSY, E. (2009): Gyűrűfű poloskanépessége (Heteroptera) három Biodiverzitás Nap alapján. – *Natura Somogyiensis* **13**: 97–104.
- KONDOROSY, E. – FÖLDESSY, M. (1998): Adatok a Duna-Dráva Nemzeti Park Dráva menti területei poloska (Heteroptera) faunájához. In: UHERKOVICH, Á. (szerk.): *A Dráva mente állatvilága, II. – Dunántúli Dolgozatok Természettudományi Sorozat* **9**: 159–176.
- KOVÁCS, T. (2009): Előszó – *Natura Somogyiensis* **13**: 7–8.
- VÁSÁRHELYI, T. (1983): Poloskák III. – Heteroptera III. In: *Magyarország Állatvilága (Fauna Hungariae)* **17.3.** – Akadémiai Kiadó, Budapest. 88 pp.

Received April 09, 2010

Accepted June 21, 2010

